

Ніколаєнко Т.Б., к.ю.н., доцент,
Національна академія Державної прикордонної
служби України ім. Б. Хмельницького, м. Хмельницький

Плющ О.С., студент,
Навчально-науковий Юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ

ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО СТАНОВИЩА КОРПОРАТИВНИХ ДЕРЖАВНИХ ПІДПРИЄМСТВ

У США під «корпорацією» розуміють правову форму бізнесу, яка відокремлена від конкретних осіб, що ним володіють. У розвинутих країнах світу товариства поділяються на об'єднання осіб та об'єднання капіталів.

До об'єднань осіб належать повне і командитне товариство.

В об'єднаннях капіталів домінує майновий елемент – для участі в них потрібно зробити майновий внесок. Тоді як персональні об'єднання передбачають особисту участь в управлінні, представництві, здійсненні функцій по виробництву, не персональні об'єднання такої участі не передбачають і базуються на об'єднанні капіталів. Корпорація має право юридичної особи і найбільш проявляється у формі акціонерного товариства.

Аналіз економіко-правової бази дає змогу виділити корпоративну форму капіталу як відокремлену, за якою власники мають обмежену відповідальність. Основна розмежувальна лінія між корпоративним і некорпоративним сектором пролягає у відділенні функцій розпорядження й обмежених відповідальності. В українській правовій базі поняття корпорації істотно відрізняється від загальноприйнятого у світі. Згідно з Законом України «Про підприємства» корпорації – це договірні об'єднання, створені на основі поєднання виробничих, наукових та комерційних інтересів, з делегуванням окремих повноважень централізованого регулювання діяльності кожного з учасників.

Отже, об'єктами корпоративного управління є акціонерні товариства, а також та частина товариств з обмеженою відповідальністю, в яких управління відділене від власності. До корпоративних не належать приватні підприємства, а також такі товариства, як повне та командитне, оскільки тут немає жорсткого розмежування власників та управлінців (менеджерів) і не існує обмеженої відповідальності. Дискусійною залишається роль товариств із додатковою відповідальністю, віднесення їх до об'єднань капіталів і в цілому до корпорацій. Крім того, своєрідними об'єктами управління є державні підприємства, які в деяких випадках і видах мають риси, притаманні корпораціям.

Корпоративні ознаки підприємства державного сектора

Корпоративні риси мають деякі підприємства державного сектора. Частина підприємств державної форми власності є корпоратизовані (акціонерні товариства з 100 % державною власністю) або ті закриті акціонерні товариства, де 70 % належало державі, які пройшли етап корпоративні, але не приватизувались. Управління такими підприємствами має свою специфіку, оскільки здійснюється правліннями, спостережними радами – органами, які характерні для акціонерних товариств.

Управління державними підприємствами зведене до контролю щорічних звітів підприємств і умов виконання трудових контрактів керівниками державних підприємств. Оперативна діяльність державних підприємств здійснюється ними самостійно. Такі державні підприємства не мають статутних фондів, поділених на паї, і тому до корпорацій їх можна віднести з надзвичайно великою умовністю.

Для державних підприємств поняття «корпорація» не можна застосувати, оскільки вони не мають статутних фондів. Однак у них існує відокремлення процесу управління від власності й відповідно до цього можна вважати цю рису такою, що надає цим підприємствам корпоративних ознак. Тому вважати, що об'єктами корпоративного управління мають бути об'єкти державної власності, які являють собою цілісні майнові комплекси, можна лише з великою часткою умовності. До корпоратизованих підприємств та інших державних акціонерних товариств поняття «корпоративне управління» більше відповідає його суті і може бути прийнятним.

Умовність віднесення поняття «корпоративне управління» в державному секторі має певні особливості щодо стану державних підприємств в структурі країн трансформаційної економіки. У світовій практиці корпоративні структури характеризуються випуском корпоративних цінних паперів. Така форма руху фінансового капіталу не може використовуватись на казенних підприємствах. У світовій практиці корпоративне управління ототожнюється з управлінням великими підприємствами, тому багато фахівців вважають такі державні підприємства суб'єктами корпоративних відносин.

Форми державної корпоративної власності є частиною проблеми вивчення господарського та адміністративного права.

Державна корпоративна власність представлена у двох формах. Це, по-перше, підприємства державної власності як цілісного майнового комплексу. Корпоративних рис вони набули в процесі корпоратизації, тобто створення закритих акціонерних товариств. Управління такими підприємствами має свою специфіку, оскільки здійснюється іноді правлінням, іноді – спостережними радами – органами, які характерні для акціонерних товариств.

Іншою формою державної корпоративної власності є власність у вигляді часток і паїв у статутних фондах недержавних господарських товариств. Відповідно управління такими частками є безпосереднім завданням корпоративного управління, його складовою, воно покладене на певні державні органи і має вивчатися з метою удосконалення їх діяльності.

Грунтуючись на цих формах державної корпоративної власності, об'єктом корпоративного управління може бути майно, передане до статутних фондів господарських товариств, акції акціонерних товариств, які перебувають у власності держави, державне майно, передане до статутних фондів холдингових компаній і фінансово-промислових груп, державне майно, передане в оренду, та інше.

Державні корпоративні права можуть виникати як результат: закріплення за державою акцій відкритих акціонерних товариств, – створених у процесі приватизації; корпоратизації державних підприємств; придбання корпоративних прав діючих товариств; участі в нових господарських товариствах, що створюються відповідно до норм Закону України «Про господарські товариства» та інших актів законодавства.

УДК 631.115.9(477)(043.2)

Петков С.В., д.ю.н., професор,
Донецький юридичний інститут МВС України, м. Кривий Ріг

Крук А.С., студентка,
Навчально-науковий Юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ПЛАНУВАННЯ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА В УКРАЇНІ

Планування господарської діяльності є найважливішими складовими частинами управління підприємством. Планування – це процес розробки планів, програм і проектів на основі використання економічних законів і передового досвіду. Значення планування полягає в тім, що воно дозволяє: передбачати перспективу розвитку підприємства на майбутнє; більш раціонально використовувати всі ресурси підприємства; уникнути ризику банкрутства; більш цілеспрямовано й ефективно проводити науково-технічну політику на підприємстві; вчасно оновлювати і модернізувати продукцію, що випускається, і підвищувати її якість відповідно до кон'юнктури ринку; підвищувати ефективність виробництва і поліпшувати фінансовий стан підприємства.

В Україні функціонують сотні тисяч підприємств різних форм власності, які здійснюють свою діяльність відповідно до діючого у країні